

מסורת הש"ס

(א) בתמונה פ' משפטים
מרים מאי קמיל דשרים
מגלו; (ב) [הריות הן];
(ג) [פרש' על זה ע' לקמן
יט: פסקא לא חולק וכו'];
(ד) לקמן יט. כ"ב פ' כ"מ
קו; (ה) [מסורה פ"ד
ע"ש].

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ואל וכו'
פסקו ושורו ליה הדרי:

מוסף רש"י

לא חולק. חלילה נגלה הלא
לו ללא לז"ד ומהא דקוקק
לפניו ויבוס נגלה הוא לו ילא
לקום על שם אחיו [קלמן
(ט)]. ולא חולקין
לאשתו. מפני שאסור
לישא (שם). התקשרו.
לשון היקף. חלש המטה
עמנו וישר דרכו [צפניה ב
(א)]: חסד קם מנין עיך
תמלה. כמו (שמות)
לקום קם, כלומר קטום
עמך (ושב"ט ב"ב ט).

רבינו חננאל

אומר מאתים ושלשים
כנגד שרי עשרות. פי' שרי
עשרות של מאתים
ושלשים הן. כי זהו
סנהדרין קטנה. תנא ד'
אומר מאתים ושבעים
ושבעה חסר ממאתים
ושלשים. שרי עשרות
שלחן כ"ג סנהדרין קטנה
נשתיירין מן רעיו מ"ז
הוסף אותן אלו שבעה
וארבעים על כ"ג
שהפריש סנהדרין קטנה
היי' ע' סנהדרין גדולה כו'
יהודה דאמר סנהדרין
גדולה ע' והא דתניא רע"ח
כרבנן דאמרו סנהדרין
גדולה אחד ושבעים. דתנן
בשירא אלם סנהדרין היה
אחד ושבעים ר' יהודה
אומר שבעים. ת"ר כל
שיראל שש מאות אלף
נמצאו שרי אלפים שש
מאות. שרי מאות שש
אלפים שרי חמשים י"ב
אלפים. שרי עשרות שש
רבות. נמצאו דייני ישראל
שבעות רבות ושבעות
אלפים ושש מאות.
ופשוטו היא: ירושלמי
(הל' ד) א"ר יוסי
בראשונה לא היתה חלוקה
בישראל אלם סנהדרין
אחד ושבעים היתה יושבת
בלשכת הגזית ושני בתי
דינין של שלשה שלשה
היו יושבין אחד בחיל
ואחד בהר הבית ובתי
דינין של כ"ג היו יושבין
בכל עירות שבארץ
ישראל. צריך אחד מהן
לשאול בדי הלכה היה בא
ושואל בב"ד שבעים אם
שומעין ואומרים לו ואם
לאו הוא ומופלא שבהן
היה הולכין ושואלין מביד
הסמך בעיניו כו' עד
ומשם תורה יוצא וררוחת

מאתים ושבעים ושבעה. מאתים ושלשים כרבי נחמיה ועוד מ"ז שאם
יתחלקו כ"ד י"א מוכין ואחד עשר מחייבין ואחד אומר איני יודע
יוסיפו מאלו מ"ז עד שבעים כדאמר' צהיו בודקין [למקד דף ט]. שמוסיפין
שנים על הכ"ג אם זכוהו שניהם הרי י"ג מוכין ואחד עשר מחייבין
זכאי ואם יחייבוהו חייב דלכא הטייה
לרעה על פי שנים ואם יחלקו לרין
עוד להוסיף שנים וכן לעולם עד
שהיו שבעים לרבי יהודה ושבעים
ואחד לרבנן: שרי אלפים שש מאות.
היו שהרי שש מאות אלף רגלי:

הדרן עלך דיני ממונות בשלשה

בהן גדול. אינו יוצא אחר

המטה. דילמא
אתא למינגע והיינו דלאוהר קרא ומן
המקד לא ילא מקדושו לא ילא
כלומר יתרחק מן הכיעור שלא ילא
לידי עומאה והאי קרא ככה"ג חונן
כתיב דכתיב לעיל מיניה לאציו
ולאמו לא יטמא: הן נכסין והוא
נגלה. כהן יוצאין ממנו זה ונכסין
למנוי אחר ונכסין ממנוי הראשון
שאינו רואה אותן הוא נגלה ונכסין
הראשון והן נכסין ממנוי השני והוא נגלה
ונכסין למנוי: רבי יהודה. דריש מן
המקדש דווקא: וכשהוא מנחה.
צורה כסחורין מקצור את המט
שאלן שלו דרך כל העם עוברין
זה אחר זה ומנחמין את האכל
שעומד צמממו: והמנונה. סגן
הכהנים ממנעו לכהן גדול כינו לזין
העם שהמנונה ציינו וכל העם
צשמאלו והוא צצמנע: **אנו כפרסך.**
צנו מתכפר אתה ואנחנו תחתך
לכל הראוי לצא עליך: **ושמנרין**
אוסו. כדקיימא לן (במ"ק דף ס):
אכל סעודה ראשונה אסור לאכול
משלו: **מסובין על הארץ.** הן מזירין
ומתאכלין על עשרו והוא מיסך צכנד
על הספסל: **גב' ינין אוסו איצטריכא**
ליה. סלקא דעתך אמינא לא ליחלו
למיתמי קמי צי דינא: **ועודו על עשה.**
לקמן [ע"ש] פריך לא סגי דלא עבר: **ופרי**
הוא כדדיעו. לקמיה מיתוקמא שפיר:

הסורג

דיינין ליה איהו היכי דין והכתיב
ואחר כך קשט אחרים אלא אידי דקא
תנא נמי כה"ג דן ודין ואי בעית אימא
הנפש במזיד נהרג בשוגג גולה ועובר
כהדיוט לכל דבריו במזיד נהרג פשיטא
פשיטא איצטריך ס"ד אמינא הואיל וכתבי'
כל דאית ליה תקנתא בחזרה ליגלי דנתן

הכא פשיטא כלומר למה לן למתני דן ומשני דנין אותו איצטריכא ליה ואגז דנין אותו מני דן
מני דמשום הכי תני דן ודין אותו משום דלי לא תני שום דבר צכ"ג הוה אמינא מסכר דן שפיר
התקוששו דלדרכה לאידך גיסא אי לא הוה תני שום דבר צכ"ג הוה אמינא מסכר דן שפיר
וכיון דדן איהו נמי דיינין ליה משום התקוששו ולא קשאו מידי: **ורחא** דתנן כהן גדול צתר פ"ק
צכ"ק מילי דכ"ג פסקי (א) ושיירי ליה והדר תני ליה מעלות של מלך דמשני מיניה ואחר כך
חוזר לעניינו להלכות דיינין:

דיני ממונות בשלשה פרק ראשון סנהדרין יח.

נמצאו דייני ישראל ו' ריבואות וח' אלפים ושש מאות. תימה
הא חסרי לכו עוצא דני מפקת מס' ריבואות ששה
מאות לשרי אלפים לא משכחת צתר הכי ו'
הדר מפקת (כל) הני לא משכחת צתר הכי לשרי חמשים י"ב אלף
וכ"ש דלא משכחת צתר הכי שרי
עשרות שש ריבואות וי"מ דצכל הני
שרים אפשר דהו זקנים יתירים מצני
ס' דלמר ציט נוחלין (צ"ב דף קכא):
דלא נמנו פחות מצני עשרים ויתירים
מצני ששים וצשרי עשרות לא חיישין
אפילו היו מצני עשרים שהם עצמם
היו מן החשבון וכל אחד שר על
תשעה והוא עשירי וי"מ דחשבון
השירות קחשיז דתחילתן נימנו שרי
עשרות ומהחשבון צבהם נתמנו לשרי
חמשים והחשבון משרי חמשים
נתמנו לשרי מאות ומשרי מאות צביר
החשובים לשרי אלפים:

הדרן עלך דיני ממונות

הדרן עלך דיני ממונות בשלשה

בהן גדול דן פשיטא. כלומר
למה לי למיתמי דן
ומשני דנין איצטריכא ליה דס"ד
דמתוך גדולתו אין דנין אותו ודן
קמני אגז דנין ופריך הא נמי פשיטא
כלומר כיון דפשיטא לן דדן פשיטא
נמי דנין דלי לאו דנין וכו' ולא
משני דס"ד דאין דנין אותו ומתוך
שאין דנין אותו הוא אינו דן משום
דלכתי הוה פריך לא לימני דן לצד
ומני דיעינן דדנין אותו ומיכו קשה
גבי מלך לימני לא דנין ודיעינן שפיר
דאינו דן משום התקוששו וי"ל דלא
דמי דודאי גבי כהן כיון דתנא דן לא
הוה ליה למתמי דנין צבהם אכל גבי
מלך אין קושיא אמאי קמני לא דן
כיון דתנא ליה מקמי לא דנין ועוד
אגז דמי כהן גדול דן ודין תנא גבי
מלך תרומייה לא דן ולא דנין דכתי
נמי קמני מעידין אותו גבי כהן גדול
ולא מעידין גבי מלך אע"ג דלא
צריכי דצכלל דנין אותו אלא משום
דתנא גבי דן דנין תנא נמי מעיד
ומעידים והא דלא שקיל וטרי צהש"ס
הכי משום דהא פשיטא דתני צסיפא
אגז רישא כן מלאתי צפרישת הר"ר
טרוי"ש צצמו ונכנס דמק לדקדק
כך דודאי לעולם צין גבי צין
גבי כהן גדול אי יס חידוש או מדן צין
מדנין אין להקשות שום דבר דלמה
לו למיתמי גבי כהן גדול דנין אותו
וגבי מלך לא דן דכיון דיש שום
חידוש צמילתיה תני לו אגז זה
ומדע דהכי פשיטא ליה להש"ס דפריך

הכא פשיטא כלומר למה לן למתני דן ומשני דנין אותו איצטריכא ליה ואגז דנין אותו מני דן
מני דמשום הכי תני דן ודין אותו משום דלי לא תני שום דבר צכ"ג הוה אמינא מסכר דן שפיר
התקוששו דלדרכה לאידך גיסא אי לא הוה תני שום דבר צכ"ג הוה אמינא מסכר דן שפיר
וכיון דדן איהו נמי דיינין ליה משום התקוששו ולא קשאו מידי: **ורחא** דתנן כהן גדול צתר פ"ק
צכ"ק מילי דכ"ג פסקי (א) ושיירי ליה והדר תני ליה מעלות של מלך דמשני מיניה ואחר כך
חוזר לעניינו להלכות דיינין:

אינו

עין משפט
נר מצוה

א מ"י פ"ה מה' כלי
המקדש ה' ח סג
לחן קטו:
ב ב"מ שם ה' י:
ג [מ"י] שם ופ"י מה'
אסורין ציאה ה"ל א':
ג ד ה"מ פ"ה מה' כלי
המקדש ה' ח:
ד ו מ"י שם ה' ד:
ה ז מ"י שם ה' ה ופ"י
מה' אכל הלכה ו:
ו ח מ"י פ"ה מה' כלי
המקדש ה' ו ופ"י מה'
אכל שם:
ז ט מ"י פ"צ מה'
פסחדין הלכה ה ופ"ג
מה' מלכס הלכה ו:
ח י כ מ"י פ"צ מה'
מלכס הלכה ג:
ט ל מ"י שם ה' צ:

תורה אור השלם

1. ואהא תחזו מפל
העם אנשי חיל ידאי
אלהים אנשי אמת שגאי
בצע ושמח עלקם שרי
אלפים שרי מאות שרי
חמשים ושרי עשרות:
שמות יח כא
2. ומן המקדש לא יצא
ולא יחלל את מקדש
אלהיו כי גור שמן
משחת אלקיו עליו אני
ויקרא כא יב
3. ואהא ק"ל את בית
אדניך ואת גיש אדניך
בתוך אהבה ק"ל את
בית ישראל ויהודה ואם
מעט ואספה ק"ל בקנה
הקדש: שמואל ב יח
4. והתקוששו וקושו הגוי
לא נכסו: צפניה ב א
5. והצילו העדה את
היהצח מיד גאל הקדש
והשיבו אותו העדה אל
עיר מקלטו אשר נס
שיר ונשח בה עד מות
הבן הגדול אשר קוש
אחיו בשמן הקדש:
במדבר לה כה

רבינו חננאל (המשך)

א"ל בכלל חסידין (ובכלל)
[ובפרט] יתירין א"ל אותן
שלש מאות יתירין ככורי
כהונה היו ואין קודש
מציא קודש. מיתבי הגז
עצמן שעלו ביד כולן בן
לוי א"ל מפשה סו היה
ומסורין עלו ועוד שאלו
הגמון זה לריב"ז משה
רבכם או גב היה או לא
היה בקי בחשבון דכתיב
בקע לגלגלות מחצית
השקל בשקל הקודש והיו
באותו הזמן מקומות
היה הככר שלהן מאה
ליטרין ומקומות שהיה
הככר שלהן ששים ליטרין
וא"ל הגמון זה לא תעביר
ככר מאה ליטרין חד מן
שיחא גב ואין תעבירינה
שיתן ליטרין פלגא נא
א"ל משה רבינו גובר
נאמין ובקי בחשבון הוה
וכבר של קודש כפול היה
שנאמר והשקל עשרים
גרה עשרים שקלים חמשה
ועשרים שקלים עשרה

וחמשה שקל המנה יהיה לכם מנה ר"מ הוה אלא ש"מ של קודש כפול היה ובתר דאסיפו עליה שותות אשילות הגמון הוה
מפורשות כמו שאמרו בתחלת מסכת בכורות תחושת התנופה סליק צ"ל ליטרין ואחיו עבדו ליה פרוטרוט וכן את עבדו ואת
האלף ושבע המאות וחמשה ושבעים סלקין שבעין וחד ליטרין ואת עבדו ליה פרוטרוט משום דלא סלקין קינטריא:

הדרן עלך פ"ק דיני ממונות

פ"ב בהן גדול דן ודין אותו כו'. ירושלמי ינאח דן דנין אותו אמאי ממנה אנטלר. הגע עצמן שנפלה שבורה ואנטלר שבורה (א)

(ה) [ע"י צפני משה ומתא פירוש דברי רבינו ומלך זה עמר חלם אחד ככ"י עד ע"י י"ט ע"א]